

TÁROGATÓ.

Vegyes tartalmu lap.

a gazdasági egyesület, vidéki- és városi nőegylet, s a Szamos-Tisza hát közlönye.

<p>Megjelenik: Hetenként egyszer szombaton reggel.</p> <p>Szerkesztői iroda: Várutca 53-ik szám első emelet.</p> <p>Kiadó-hivatal hová a hirdetések és előfizetési pénzek utasítandók: templom-utca 548 sz.</p>	<p>Előfizetési feltételek: Helyben egészévre 4 fl. félévre 2 fl. negyedévre 1 fl. Vidékre postán, egészévre 4 fl. 50 kr., félévre 2 fl. 25 kr., negyedévre 1 fl. 13 kr. Egyes szám ára: 10 ujkr.</p> <p>Zombori Gedő felelős szerkesztő.</p>	<p>Hirdetések ára: három hasábos petítors egyszeri hirdetésnél csak 1 kr. kétszerinél 3 kr. háromszorinál 2 kr. Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr. A nyílttérben a háromhasábos petítors beiktatási díja 20 kr.</p> <p>Kiadó Kovács Márton.</p>
--	--	---

A SZATMÁR VÁROSI KÖVEZETVÁM. (Folytatás.)

Igy 186 $\frac{1}{2}$ -re az előleges költség tett a felszámítás szerint 187,773 ft. 30 kr. o. é. és ennek fedezéséül szolgál a város közjöveldemi öszvege 167,820 ft. 93 kr. és a népre a esászári adónak minden forintja után 62 $\frac{1}{2}$ -ral kivettett 19,982 ft. 77 kr.

Hozzá kell venni, hogy a kivettett adóból nevezetes rész enyészik el a bevehetlenség miatt.

Ily állása mellett a dolognak, minden elfogulatlan átlátja, hogy Szatmár város a népre vetendő adó öszveget feljebb nem emelheti; és minthogy a közjöveldem többet nem ad, önként következik, hogy Szatmár városnak, vagy fel kell hagyni a kövezéssel és pallózással, s romlásnak engedni a már megkészültteket is, vagy pedig módokról kell gondoskodni, melyeknél fogva a kövezés folytatása lehető legyen.

Szatmár város, mely különben is a haladással, minden jó és üdvös iránti buzgó részvétének, mindenkor kitünő jeleit adta, ez utóbbit választá, s keresett forrást melyből a kövezés folytatható legyen, és feltalálta azt.

Miképen és hol kell keresni a forrást erre nézve, a fentebb említett felelet könnyen rá vezet; t. i. a közlekedés érdekében létező a kövezés, annak terhére is kell lennie. Ez

különben is oly igazság mit megtagadni nemlehet, erre nézve pedig jobb mód nincs mint a vámszedés. Így van ez nem csak nálunk Magyarországon, hanem a mivel világn minden részében is.

Itt csak azon elvenyetés jöhetne figyelembe, hogy a városi ember és a katonaság is fizessen, minthogy használja a kövezetet. A városiakra nézve felelem: miután a város a fentirt hivatalos kimutatás szerint 122,400 ft. 67 kr. fektetett a közlekedés javára, kövezetbe és pallózásba, illő hogy a város, vagy is annak lakossága a befektetett tőke kamatjába mentessék fel annyival inkább pedig, mert nem nehéz volna megmutatni, hogy Szatmár város még ezenkívül is tett s tesz oly nevezetes kiadásokat, melyek közönségesebb érdekekben, nem pedig egyedül a városban tétetnek. A katonaságra nézve felelem: miután a katonaság a státusé, a státus nem fizet, vagy ha fizetne, akkor ez öszveget az egyesektől adó utján kellene beszédni. A katonaság másut sem fizet és itt is talán elég ennyit mondani, hogy ugyan megírva, s punktum.

Hogy a többi vámmmentességet még csak indokolni sem kell, a fentirt állítás ellenben, az elsőtekinetre látszik.

Megkeil még említeni azt, miszerint a város a kövezeti vámmal, egyáltalába nem akarja a már befektetett tőkét visszanyerni,

vagy annak csak kamatját is huzni; sőt ha jól vagyok értesítve, a felsőség is világosan kijelentette az engedélyben, hogy az egész városi jöveldem egyedül a kövezetre fordítandó s külön számadás mellett kezelendő.

Nem hagyhatom még szónéklül azt, mi a most mondottaknak természetes következése, hogy a kövezetvám legeslegnagyobb része, azon módon mint bejött készpénzben visszaadatik a vidéknek kövekért, mert az tudva van, hogy Szatmár város határában nincs kő, s hogy azt drágapénzen kell hordatni távolabb vidékről. Hogy ebből a hegyes, kövel bővölködő vidék többet viszen el, az ismét természetes; de arról megint Szatmár város nemtehet, hogy p. o. Darán vagy a szalkai homokban nincs kő, s így Darának vagy Szalkának nem adhatja vissza készpénzben azt, mit tőlük a város készpénzben a vámmal bevett.

Ugy hiszem, az unalomig hosszasan is eléggé kifejtettem, hogy a kövezet szükséges, és ennek folytatására a vám igazságos is. De ennek bővebb indokolására felidézem még más városok példáját, Pest, Debrecen, Várad sat. mind bírnak kövezetvámval; sőt Debrecenre nézve nemlehet elhallgatnom, hogy ott kövezet, vagy ezt pótoló faburkolat sem volt jóformán, s most is örömezt fizeti minden utas, mert legalább nem kénytelen a sártengert végig úszni, a péterfiak

TÁRCA.

Költői levél

Pestről
Bartók Gáborhoz.

Elmult, elég baj! nincsen a játszi kedv
Többé az arcon! min öröm üle csak;
Mint barna esókák téli fákön,
Gond sűrű fellegi táboroznak.

S nincsen veszettebb, nincs veszedelmesebb
Mint ha a gondok xerxesi táborá
Ifjú homlokön hever meg,
Tiszta havát feketére festve.

Ép mintha nyárban gyül sűrű fellegek
Csoportja: fél a gazda, vetéseit
Hogy szétzilálja, tépi zápor
S rá se ügyel zivatarra öszszel.

Ekkép veszélyesb ifjú homlokön
Mint jámbor aggön, a boru fellege;
Mert féltő, hogy becsuszik a bú
Gyermeke, bánat-idézte öszszál.

S láttál virágot, mit beesett a zúz?
Mit dér csipett meg? s láttad a hervadást?
S megszántad azt? ugy szánd ez ifju
Évek öreg gyereket ezerszer!

S ki tudja, valjon nem leszen e hajam
Gondtól fehér, mint hó, mi a földre hull?
Ha még sokáig látni kell e
Végtelenül szomorú nyomorgást!

Melyben hazám és ifjai sínylenek!
Óh bátya! fáj, mit nyujthat, e látomány!
Eme kiélt, elsápadt arcok,
Sok nyomoru, kicsi, vézna termet!

Nem honszerelmet érez ezek szíve,
Szemernyi vérük sem gyulad a honért!
De mit élv még nem szürt savóvá
Élvek után esereg e kevés is.

Élv közt növekszik már a kicsiny fiú,
Anyja tejéből szívja be a csirát,
Mi benne majd orjási fáva
Nő s maga satnya bokorba törpül.

Nem feslik első napjaiban se, kis
Ajkán, szerelmes: „kedves anyám, apám!”
De dümnög, hogy hadd nézze meg, mint
Játsza az apja a billiárdot.

Fentebb, magasb cél nincsen előtte, mert
Sohsem, taníták erre a roszt szülek;
Apját legyőzni billiárdon
Az, mi után szíve hön sovárog.

Káveterem lesz temploma, fekhelye,
S hagyján! ha még ez élv kielégíti,
— Bordély házak lesznek tanyái,
S szíve rugója, vezére, a kéj.

S irtózat aztán nézni e vérhagyott
Sápadt, sovány, rút mostoha arcokat,
Miken szemök, mint kripta ürben
Gyertya, parányi világa, pislog.

S mi itt a szív? egy beostelen áruceikk
Föltárva a tölt tárca előtt, csupán
Szerelmével fizetni vágyó
Szívnek előtte vagyön bezárva!

Óh bátya! lelkem, mint az idő, borus,
Vad sejtelennek kinjai tépik át.
Hazám! borus jövödbe látok
S jégre fagy a meleg ér szívemben.

Oszlop leszen majd e fiatal sereg
Mely rólad a vést visszariasztaná
Érös karokkal?... óh nem, óh nem
— Satnya bokor, mit a szél kiszakgat.

Árpád s hazámnak régi nagy őseil!
Kik megvetétek e hon alapjait,
Imázatok Hadúrnak, e hős
Párduci sarju nyulak javáért!

Óh mert korántsem fog zavarodni meg
Mint billiárdjuk szétszalad: ellenünk
Csapásaikra; s félek hogy ki
Hull nyomoru kezeikbül a kard...

Óh bátya! jer, jer! úzd el e bánatot
Nyúgtasd meg e gond-hányta, szegény szívet
Balzsam gyanánt hintvén reája
Lelkesítő vigaszát szavadnak!*)

Kovács Imre.

Válasz:

*)Ne törődjél; légy vig
Nem lesz e mindig így:
A vidámabb idő
Ha jönni kell: megjő!

Bartók G.

kaputól a várudvari kapuig. Szatmáron leg-
alább most is, tehát a kövezetvám kezdete-
kor van annyi kövezett út, hogy fenakadás
nélkül keresztül lehet menni a városon,
kövezeten.

Némelyek úgy tartják, hogy a mi igaz-
ságos és szükséges, nem mindig ildomos, és
nem mindig hasznos is.

Az ildomosság ellenében elég felmutatni
a kiáltó szükségét, és azt hogy másképpen
nem lehet; azért fennmarad még azon kérdés:
hasznos-e? E kérdésre feleletet adandó, kül-
önbéget teszek a város és vidékközt.

(Folyt. köv.)

Elmélkedés a szatmár-megyei, s egész hazánkbeli román érdekek felett.

(Folytás.)

A meg épen különös egy tréfa lenne,
ha a magyarok a románnyelv megtanulására
ex proposito elszávnán magukat, a mit pedig
épen úgy megtehetnek mint mi*), preoccupál-
niok sikerülne helyeinket. Legalább me-
gyénkben kimondva az igazat, már is egy
közkedvelt alispán, és két söt három más-
nyelvű és hitfelekezeti köztisztelt szolgabíró
a mult 61-ik évben a román nyelvet
közbeszédileg valóságos dícsérettel kezelték,
és ékesen szólásilag imponáltak vele román
népiünkél, úgy hogy különben a románok
sem tették.

Tehát viszonyosság minden ol-
dalról, ez lenne az igazi testvériség,
és mindent megnevesítő rokonosító érdek,
és nem a túlfokozott separatizmus, mert az
ugyan soha jó gyümölcsöket teremni nem fog.
És azután a localitási körülmények szerint
győzzön a ki erősebb, műveltebb és a köz-
kivánalomnak jobban megfelelni képes.

Szellemi és vagyoni érték fogja e világon
mindig a túlsúlyt képezni, valamint alapjául
is szolgálni minden érdeknek.

Azért tehát erre kell törekedni.

A neveletlen ember nem lelkesül föl
nemesen hazaszeretetre, a vagyontalannak
pedig nincs szilárd hazaszeretete....

És boldog a ki az élet tanulságait hasz-
nára tudja fordítani.

*) A „Concordia“ a románul tanulni akarók szá-
mára — magyar testvéreinek ajánlja a Fekete János
Negrutin) által készített „Magyar-román nyelvtant.“
Ára 1 ft. 20 kr. Ajánljuk. Szerk.

VII.

Eddigi gondolat-töredékeinkből a jóaka-
ratu s gyarlóságainkat szintugy szívesen
elnéző vagy épen azokat kisegíteni ügyekez-
ő t. olvasó találdlag megtehetette ama követke-
zést, melyet a nagy politikusok országinteg-
ritásnak, és minden honbeliek családgyesé-
gének neveznek, s melynek szükségességét
épen mi is halár halaványabban, iparkodunk
ecsetelni a végett, hogy megmutassuk, miszerint
a román érdekek edificiuma sem építhető fel
semmi esetben ezen sorompó törvényszentesi-
tette alapjának erőszakos lerombolásával.
Rokonszenvek sőt támogatások nélkül, a
kormány mint hazánkfiak részéről a mi
előhaladásunk és érdekeink általánosítása
mindig csak megoldatlan problema marad.
A legutolsó elemzetig meg kell egymást ér-
tenünk, s a mi jó és célszerű megválasz-
tanunk — abba megállapodnunk.

Szent István országában élünk, hazánk
„Magyarország“ itt tehát Romániát alakíta-
nunk sem nem lehet, sem nem szabad. Ezt
azért mondjuk csak, mert a „dácrománok“
féle szemrehányást a magyarok részéről ily
értelemben gondoljuk fölhozatni. Meglehet
én esalatkozom, de úgy hiszem, hogy az üres
tiltakozás ez ellen mit sem használ, vagy ki
kell mondanunk ezt nyíltan, vagy azt, hogy
„Romániára“ törekszünk; holott pedig az igazi
Romániát is túl a Kárpátocon diplomatikailag
csak „egyesült fejedelemségeknek“ nevezik;
azért azt is hiszem, hogy a ki azt itt mu-
kálná, az legalább jelen körülmények szerint:
lázadó lenne. A románok a 48-iki törvények-
ben stilizált „nemzetegység“ politikája ellen
tesznek óvást; ha ez gyűlöletes s gyanako-
dást ébresztő kifejezés mintha a román
nemzetiség kiirtása szándokoltatnék — a mi
pedig nem egyéb mint merő chimæra: úgy
ez tökéletesen helyettesíthető az országegység
„családgyesség“ kitétele által; s elvégre is
nehezen feltehető, hogy a „szétdarabolás“
elemekre visszavezethetők lennének a román
érdekek: minthogy ez az „egésznek“ elyen-
gítését foglalja magában, leginkább pedig a
román ügyek levén az érdeklettek azoknak
lenne legnagyobb kárára. Én tehát a
finom distinciónak, ilyes párt-megkülömböz-
tetéseknek a politikában barátja nem vagyok,
s helyét sem látom azoknak, hogyan is ne-
vezhetők más különben lelkesült érzéssel

a magyar hazát „közös szeretett hazáunknak“?
Hadd legyek buta ha ezt nem jól fogom fel,
de azért sem renegát, sem roszakaratunak
nem ismerem magam. Csak létezzék s fejlőd-
jék nyelvünk, alkalmaztassék a törvényesen
megszabott, és még szabályozandó korlátok
közt hivatalos nyelvvül, akadjanak és neve-
kedjenek művelt egyéneink, virágozzanak
népiskoláink, építtessenek gymnáziumaink,
akkor tettelesen de facto — életbe lé-
pendnek érdekeink a nélkül, hogy akár
a magyarok bizalmatlanul tekintsenek reánk,
akár minékünk szükséges lenne az elzárko-
zottság, elszigeteltég és idegenkedés imprac-
ticus politikáját követni a magyarokkal
szemben, avagy éjen a magyar nagynevű
státusférfiakat per „corifeusok“ traktálni*)
Meglehet rájövök még ezen pontról gon-
dolataimat bővebben kifejteni, kivált ha
szükségesnek fog mutatkozni.

* * *

A Szatmár-Németi hely. hitv. felsőbb leány neveldeinek programja.

Még alig néhány hónap, s melyet megyénk min-
den művelt prot. családja szellemi életében legsürgöseb-
ben megoldandó kérdésnek érzett: felsőbb osztályu
prot. nőneveldeink, — köszönet a tappintatos, szakavatott
és lelkes vezér oktatónőnek, kinek gyöngédsége s sze-
retete a kedves neveldeikkel a szülői szív melegét
felelteti, s a lelkes és buzgó tanároknak, kiknek szakér-
tő könnyedsége annyi nemes eszmével, gondolat-
tal gazdagítja a még keveset bíró gyermeki elmét is:
s a női munkákat jól tanító segéd oktatónőnek, — már
a neveldekek számának nem várt nagyságában
mutatja életre valóságát, s hogy iránya és a közügy
találkozott. A neveldekek tanulás hajlama, kedve, ha-
ladása az erkölcsben és modorban, a gyermekek lelke-
nek gyors és tartós finomodása, s az egészen hálás elis-
meréssel változó szülei örömeik messze is elvitték az
intézet jó nevét s távol vidékekről sűrűn jönnek a szü-
lők kérdező levelei. Szellemi életünk közönye e lapok
s mi örömeit közöljük e nevelde programját, hogy a
szülékek tájékozással szolgálva eszközöljék, hogy távo-
labb vidékek is részesüljenek ez intézet áldásaiban s
így a kellő hatáskörre, emeltessek a virágzásnak indul-
ni kezdő intézet.

II. Az intézetre való felügyelet.

Az intézetre való fű felügyeletet gyakorolja a
testvér egyház közös gyűlésének elnöke.

*) A „Concordia“ban mult évi 95. sz. alatti bécsi levél.
Szerk.

KORONA és BÖRTÖN.

Történelmi beszély.

Zombori Gedőtől.

Ki érzed, hogy szíved igénye egy sze-
rető szív, melynek minden dobbanására az
agyban egy hozzád járó gondolat felel, kinek
szíve szívet keres melyet boldogítana, ki érzed,
hogy megérdemled a boldogságot s bol-
dogtalan maradsz mindig: te fennkölt ke-
bel, téged fog leginkább meghatni e kis tör-
ténét.

Kit ábrándozónak mond a világ, mert
lelked könnyű röpte fennebb emel bálvá-
nyain, miknek legtöbbjét sárból gyurta, ki-
ajkadtól eldobod ez örömeik poharát, ha
érte önmagad kellene megtagadnod, te fogod
legtisztábban erénynek látni a lemondást.

Európa legéjszakibb nagy félszigetén a
hegyek, tavak térek által széppé varázsolt
Scandinavia félszigetén lakik Gusztáv
Adolf népe, a bátor, mély kedélyű, erős ger-
man faj, a svédnép. Hosszu életű, szabadság
szerető nép, nyomorral hideggel, meleggel
keveset törődve, többnyire apró falvakban
lakik; meztelen lábball futkosnak s füröd-
nek hóban. Legszébb városa a szigeteken
épült Stocholm; oda vezetem olvasóim
figyelmét, felmutatni még egy nagy igazságot,
hogy: népszerűt nélkül egy trónt sem támasz-
hatnak meg a szuronyok?

* * *

Történetünk kora 1551. Színhelye a
svéd királyi palota, melyet akkor Vaza
Gusztáv fia XIV-ik Erich lakott.

— Eljen XIV-ik Erich a legnagyobb
svéd király, hallatszott a mámoros rivalgás,
melytől viszhangzék a nagy lovagterem, hol
a lovagok bor gőzébe fojták a honnak
gondjait.

— Köszönöm vitézek, mindnyájunkért
igyunk, s ürüljen a láng hullámu billikom!

A szőlő magas alak volt, szemében
sajátos, vad láng lobogott; a kiálló arcson,
az arevonások ziláltsága, az ajk rángatód-
zása, az egészre kaján jelleget süttének. Ne-
héz mellvértjén, izléstelen alakban, arany
gombokon, durva mívű láncok csingtek — az
ős svéd királyok emlékláncai: oldalán
nehéz kard, lábán vaslemez elejű csizma nyult
fel, láttatni engedve kis részét egy bőr na-
drágnak. A mint kimondta a főnebbi szava-
kat, nehéz nyögés hallatszott be az ablakra-
csokon. A vad jellegű arcokon nem moz-
dult egyetlen vonás. Most vad marcona
jellegű férfi lépett a terembe.

— Felséges uram, már a nyolcadik is
elvértett a bárd alatt!

— Siessen a bakó, meguntam azt a sok
gyáva nyögést! szólt az előbbi. Rajta urak.
a lázadók haláláért! dörgött s magasra
emelte a kehelyt.

Mind üres lön a billikom, s pirosabb
az arc, csak egyen egyen vonaglott át a sejt-
telem: holnap érteed isznak, suttogván fülebe
rémesen. Tovább folyt a lakoma, minha min-

denik leakarná ez estve egész életét élni.
Ittak, de oly keserűen, mintha vérré vált
volna minden csepje a kehelynek. Most hal-
vány magas ósz alak jelent meg a vigadók
előtt. Az a baljóslatu élettelen arc sűrű
ríncaival, melyekből félszázad tapasztalata s
annyi megtagadott öröm szólt, azok a komor
átjáró szemek, meg némiták a zajt, s
halál esendben nyugvának a dözs hangok-
kal kifárasztott falak. Ki jön fel e komor
világgyűlölő arccal megzavarni egy királyi
lakomát?

Tán sirból jött fel az elátkozott szellem
le kötni a nyelveket?

A lovagok szótlan néztek egymásra, s
mintha valami bűvös erő rejlenék e férfi
meg jelenésében, oly különös hangon, szinte
renegve suttogák:

— Az öreg Binkervoud, az öreg
Binkervoud!...

— Tovább urak, vigadjatok, hisz alul-
ról hallatszok a zene, folyon a véráldomás! szólt
az újon jött.

A király fölült s jobbjára mutatva
szólt:

— Új le öreg közénk, felejteni a su-
lyos ország gondokat... Rajta urak, vessze-
nek a lázadók!...

Némán szótlanul emelték föl, de ajká-
hoz nem érinté senki a pohárt.

A csodás lény a lovagkörön végig
jártatá szeméit.

— Hagyj nyugodni, uram király, a
lakoma hangjai úgy tetszenek nekem, mint-

II. A tanítók erkölcsi és tudományos kellékei.

- a. Feddhetetlen erkölcs.
- b. Protestáns vallás.
- c. Az intézet vezetésére, tanítói működésre, kellő felügyeletre teljes képesség.
- d. Az előadandó tanulmányokban női munkákban, oly készség, ügyesség, hogy mindenikben alapos biztos oktatás adhatassék.

III. A növendékek rendezése.

Az intézetbe felveendő növendékek 3 osztályba sorozvák t. i. alsó, közép és felső osztályra. Az alsóba tartoznak azok, kik németül még semmit, de magyarul képesek jól írni, s olvasni tudnak. A középsőbe soroztatnak azok, kik már képesek magyarnyelven fogalmazni s németből magyarra fordítani. A felsőbe jönnek azok, kik magyar és német nyelven képesek feladataikat előadni, s a magyar, német fogalmazásban erősek.

IV. Az intézet célja.

Célja az intézetnek a növeldebe belépendő leány növendékeket a kor kívánatainak megfelelőleg a női, anyai, házasszonyi magas rendeltetésre kiképezni, s oda törekedni: hogy a növendéket mind azon elméleti s gyakorlati tiszta ismeretekkel kellően elláthassa, melyeknek birtoklása által egy leány növendék valódi kiképzését bevégzettnek lehet tekinteni.

V. Az intézet szelleme.

Az intézet egyedül a magyar nemzetiség jellegét hordozza, s ennél fogva benne minden tanulmányok magyarul tanítatnak. Fő törekvése lesz az intézetnek oda működni, hogy növendékei jó, s vallásos erkölcsi tanokkal el telve lépjenek ki a nagy világba; a vallásbeli oktatást különös figyelemmel kíséri, a gyakorlati elő haladást az illető vezértanító nő vagy segéde által legfőbb teendői közé soroztatja.

VI. Az intézetbeli oktatás módja.

A tanulmányok a nőnem rendeltetéséhez jól alkalmazott kivonatokban előszóval fognak előadni, s a tanító, nem könyv vagy írás után szóról szórai könnyű-külöztetés által fog tanultatni, hanem azon fog igyekezni, hogy növendékei a tanulmány igazi lelkét vagy is magát a dolgot értsék meg, s a megértés után saját szavakkal mondják fel, és csak azt tanulják mit teljesen értenek; hogy pedig a szókötés helyességéhez, s a szabályos stíl elsajátíthatásához is szokhassanak, s beszédeknek a szükséges kellemet megadni tanulhassák, a régi és újabb remek írások darabjaiból az alkalmasabbakat szóról szóra fogják betanulni; tovább. A rendes tanulmányokon kívül az intézet növendékeinek szívet, lelket nemesítő, jó könyveket ajánl, s át kezébe, tovább oly utasítással látja el, miszerint az, az olvasást kellő haszonnal tessese utóbb apróbb erkölcsi értekezéseket tartalmazó darabokkal ismerteti meg, és csak ezek után vezeti át a nagyobb munkák ol-

vasására, de akkor is folytonosan figyelmez arra, hogy az olvasott darabok élet bölcsességi szent igazságokkal legyenek ihletve, s a gyenge fogékony keblet valamely érely megkedveltetése által nemesítsék.

VII. Az intézetbe lépés feltételei.

Az intézetbe lépés egyedül oly nő gyermekeknek engedtetik meg, kik jól olvasni már képesek; az írás, számtan elemeibe is bevezetettek; és hogy az intézet felvett növendékét illő képzettséggel adhassa át az életnek ez intézetbe 3 évi maradás igényeltetik.

VIII. A tanulmányok felosztása a szülők helyzetét tekintve.

A tanulmányok a szülők helyzetét, s a növendékek jövődjét tekintve kétféle osztvák:

Az első részbe sorozvák azok, melyek rendes tandíj lefizetés mellett, a rendes tanítók által minden növendéknek tanítatnak; mint a vallás, szepírás, számvetés természetrajz sat.

A másodikba azok, melyek megszabott tandíjért rendkívül tanítatnak, ilyen p. o. a francia nyelv, pipere munkák, rajz, festés, mesterséges éneklés, muzsika.

IX. A tanulmányok felosztása tanítási szempontból.

A tanulmányok mint a szülők állása, s növendékek tekintetéből, két részre osztvák: egy a tanítás szempontjából is két részre osztatnak t. i. rendes és rendkívüli tanulmányokra.

Rendes tanulmányok ezek:

1. Vallás, a különböző hitfelekezetek főbb hit-cikkeinek rövid ismertetésével, bibliai történelmek, egyháztörténelmek.
2. Magyar s német olvasás, az értelmességre s kellemes kiejtésre különös figyelemmel, mire nézve a tanítói személyzet naponta gyakorolja a növendékeket a nyelvek nem csak alapos értésében, hanem beszélésében is, tovább felfogják velők a magyar nyelv szabályait, s kiemeli, megérteti a magyar irodalom szépségét, tovább alaposan felfejti a német irodalom kiünő helyeit, melyek érdekesekek s a tanulónak vezérül szolgálhatnak.
3. Magyar, német helyes és szepírás.
4. Egyetemes világ történelem röviden különösebben honunk egybekapcsolatva honunk régiebb s újabb kiünő egyéneinek életrajzával.
5. Számvetés, női háztartási világos példákkal magyarázva, pénzek és mértékek ismertetésekkel egybekötte.
6. Rövid geográfiai és statisztikai világ ismertetés, melyben Európa bőven, hazánk pedig legbővebben lesz ismertetve, hazánk áldásai kilesznek emelve, nemzeti életünk fénykora elő adva, hazánk kifejlődhetésének eszköze felfejtve, jobb jövőjének feltételei megismertetve, mint szinte azon eszközök is fel mutatva, melyekkel egy lelke magyar nő hona előhaladásához nemesen járulhat.
7. Természetrajz ebben különösen figyelmeztet-

azokra miknek ismerete a női hivatásra tartozik p. o. a kertészkedés sat.

8. Természetan rövideden s nygy adva elő, hogy a növendékeknek az elő íteleitől s babonától ment, s tiszta fogalmi lehessenek a természet tüneményeiről.

9. Egészségtan hova tartozik a célszerű női testgyakorlat is.

10. Háztartás tudomány, érteve ebbe a házi aszonymint nőnek, s anyának, magasztos feladatát, a józan pénzköltés szabályát, a háztartási számvitel: módját, hetes vagy napos sorban viendő gazdaszonykodást, házi állatok tenyésztését s az azokkal való bánást.

11. Élet bölcsesség vagy is a helyes s finom szerény társalgás.

12. A fogalmazás a gondolatok rendezésében gyakorlat, levelek, nyugták, ellennyugták, apró értekezések, köllevelek írásbani feltevések s a lehető hibáknak magok általi kiigazítása.

13. Házi szükségelt varrás, himezés, kötés s egyháziéneklés.

Rendkívüli tanulmányok.

Ezek az illető szülők kívánatára külön díjazás mellett adatnak p. o.

1. Francia nyelv.
2. Rajz, festés.
3. Muzsika, tánc.
4. Mesterséges éneklés.
5. Pipere munkák melyeknek tételében különös ügyelet van arra, hogy a növendék szemét, a meggőnyedtt ülés által pedigtéstét meg ne rontsa.

X. Tanulmányok rendezése az osztályok tanulmányozására.

Az alsó osztály kezdet, s tanítatik benne: vallás, olvasás magyarul németül, magyar s német nyelvtan, egészségtan, háztartás tudomány, életbölcsesség, helyes írás, fogalmazás, számtan, földrajz, hazai történet, ének s női munkák.

A közép osztály folytatás s tanítatik benne: vallás olvasás választás mellett magyar és német írások munkáiból; magyar, német helyesírás, fogalmazás, egészségtan, háztartás tudomány, életbölcsesség, terjedelmesebben: német nyelvtan, természetan, természetrajz, általános földrajz, világ és hazatörténet, számtan, női munkák.

A felső osztály ismét tovább folytatás; itt szinte a középosztálybeli tanok ismételtetnek s terjedelmesebben adatnak, mivel pedig ez osztályban az iskolázásnak már vége, s a kilépendő növendék a szorosabban vett női kötelesekek pontos véghezvitéséhez szükséges varrások betanulására kívánának több időt fordítani, fő figyelem adatik a nőmunkák s életbölcsesség gyakorlatára.

Az ezen tanulmányokon kívül álló tudományok mint rendkívüliek a szülők kívánatára bármely osztálybeliek által tanultatnak.

Beíratási díj — 50 kr.

Fa és tandíj, városra egy évre 17 ft. félre pedig 8 ft. 50 kr. Vidékre, egy évre 18 ft. félre pedig 9 ft. o. é.

Ez iskolai év, a nőmunkálatok s egyéb elsoroltak arányában kezdődik, az elméleti tanok kivételével, a jövő július hó 15-én; az elméleti tanokra pedig okt. 1-én s tart a következő év július 15-ig az 1863-dik

ha bennök koporsómból, annak szögein hallanám a kalapácsot kongani. Uram király, mit te teszesz az égbe kiált!..

— Erich mordul pillantott a szólóra.

— Várj uram király, engedj lenyugodnom ez ülő helyre! Közel állok a halálhoz.. az öreg országlár feddő szavát többször nem fogod hallani. Ágyamból vertek föl most is e rémes halálhangok... Mi vérünkkel szereztünk neked trónt, s te mig háltlanul gyanuból bárd alá hurcoltatod a legjobb honfiakat — itt dözsölsz vétkes cimboráiddal, s leg első embered a bakó, ki nem esűszik előtted a porban, lángokban dobott. Vész és jaj jelölik nyomdokod; átok kíséri minden tettetted. E nép nem azt érdemli tőled, óh király! Nem félsz az utó kortól mely el fog itélni, s nem a néptől! A nép dühével szemben törekeny sajka a királyi hatalom. Ki tudná használni csónakán a kormányrudat, ha óriássá nőtt hullámok tetején lebeg az; csak egy mozzanat, és a szirtéken török szét... Uram, a zsarnokság előbb utóbb öszvezűzátik, a nép türelme egyszer el szakad.

A király roskedvűen csörgeté a súlyos kardot.

— Ne zörgesd hatalmas úr! Én nem királyi haragodat föl hívni léptem át e zajos termeket, én kérni jöttem. Atyád oldalánál a nagy Gusztáv fíjának jogáért, a te jogodért én vitvám 28 évvel ezelőtt. Azóta minden gondolatom a trón és nemzet boldog-

sága. Erre kérlek mostis, tedd le zsarnok vágyaidat és szeszélyeidet!

— Binkeervoud, halgass, ne ingerelj! dörgé a fejedelem. Halgassatok vagy nyögjétek, de nyögésetekkel meg ne haragítatok.

(Folyt. követ.)

Ismerettár.

Régiségek.

Bár mily féle legyen is a régiség, s bár mily kicsinynek látassék is első tekintetre, megvan mégis annak bizonyos haszna a mai korra nézve, sőt nem ritkán a esekélyebb érdekűnek látszó régiség, sokkal tisztább világot vet az akkori kor részletes viszonyára, melyből a régiség fenn maradt. Egyszóval: igen sokat lehet tanulni a régiségből, az akkori kor történelmére nézve; azért a régiség minden esetre s minden ember előtt, ki a történelemnek csak kevésbé is barátja, kedves lesz.

Ilyen régiséget bír a helybeni timár céh, melynek némely érdekesebb kivonatát a tisztelt olvasó közönségnek ezennel bemutatom. Sokkal szűkebb e lapok köre, mintsem az egészét benne közrebocsátani lehetne.

Ez okirat egy kiváltságlevél, melyet Szatmár-Németi város tanácsa adott 1343-ban, e kiváltság levél kutyabőrre göth betűkkel íratott latin nyelven, s bevezetése mindjárt megérdemli a figyelmet:

„Mi Szegedi Mihály főbíró, és tizenkét esküdtársai, valamint Szatmár-Németi város minden tanácsnokai, jelen iratunk tartalmában adjuk tudtára mindeneknek kiket e dolog illet, egyenkint és ösztesen, miszerint Varga János és Tiza Mihály csizma vargák, s a németi csizma vargák főnökei, több csizmadia mesterekkel — kik velők együtt ugyan azon mesterséget üzük — egy akarattal

szimünk elé jöven nyilváníták, hogy: azó Szabadság levelek, mely a mi határozatunk és helybenhagyásunk által megerősített s kötelező erejűvé tétetett, már egészen elavult, elpiszkoltatott annyira, hogy annak olvasása is egészen lehetlenné lett még azoknak is, kik legeszségesebb szeműek, és a pusztítások között most itt majd amott őriztetett s rejtegettetett, még ezenkívül vizes helyeken ott felejtetett, azon félelmek miatt, melyek rémítettek mindenkit mindenünnen,

Megkeresvén pedig minket közönségesen, alázatos kérelmökkel, hogy azt ismét emelnök erőre, saját városunk pecsétjével engednök megerősíteni, hisz más városokban is van az ily mestereknek ily szabadság levele, mely által a rend és mesterség azoknál tisztességesen meg és fenntartatik.

Ugyan azért mi, azon mesterek alázatos és törvényes alapon nyugvó kérelmek, ugyan azon szabadság levelet helyesnek, hitelesnek elfogadhatónak nyilvánítjuk, s azt megerősíteni elhatározzuk; valamint jelen határozatunk erejével megis engedjük, megis erősítettük a következő tartalommal:

Először sat. sat.

Másodszor sat.

(A több következő cikkek nevezetesebbjei magyarul is meglévén így közölhetők.)

Kelt fennceimzett Szatmár-Németi királyi városunkban a Pünköszhöz legközelebb eső Szombaton, ezer ötszáz negyvenharmadik esztendőben.

A fentirtakból először is feltűnő azon nyelv és modor, melyben az akkori tanács, a kiváltságokat adta. Hasonlít az nagy helyekről kibocsátott adomány és más ily nemű levelekhez. Továbbá ez okirat mutatja, hogy a céhek kiváltságait a várositanács adta, s erősítette meg. Megletszik ez okirathól az is, hogy 1343-ban Németinek bírása Szegedi Mihály volt, (igazításul s illetőleg pótlásul Szatmár-németi város történetéhez,) s hogy e városnak akkor 12 esküttje volt.

(Folytatása következik.)

iskolai év pedig kezdődik sept. 1. s tart a reá következő 62 július 15-ig, s e rend követetik a többi években is.
Kelt Szatmárt, jun. 18. 1862.

Átdolgozta:

Gyene Károly.

E pontonként felolvasott s minden részleteibe megbírást alaptérvt elfogadtatik, s az intézet tanítóinak utmutatónál kiadatik.

Szatmárt 1862-ik év június 22-én tartott vegyes egyháztanács gyűléséből.

Nagy Áron,
jegyző.

HELYBELI HIREK.

© Örömmel tudatjuk, hogy: a prot. felsőbb oszt. nőnevelde Igazgatóságának e hó 10-ikén tartott gyűlése, azon leány gyermekek számára, kik anyagi és társadalmi helyzetüknél fogva magasabb műveltséget nem szükségelnék varró iskolát nyitott. Egész évdíj csak 5 o. é. frt, szegényebbek számára féldíj 2 frt. 25 kr; az egész szegények pedig díjmentesen részesülnek az intézet jótékonyosságában. Az Igazgatóság midőn e korszerű és eszélyes határozásban elismerést érdemlő ügyszertének jelét tüntet fel, nemesak szíveket nyert meg, de áldást is fog árasztani, midőn egyrésztől kenyeret ad a szegénynek vagy őt a ház tartásban annyira szükséges ügyesség birtokába juttatja, míg másfelől a nevelésben nyert érzelmekkel, finomság s modorral a művelődés fényét még azon családok is szívekre gyorsabban fogják felfogni, melyek elől az életbajok s tán nélkülözések nehéz köde zárja el a műveltebb, magasabb társadalmi élet légkörét. Az akadály elvan hátrítva, a szegény és gazdag egyaránt részesítheti övéit állása igényeinek meg felelő művelésben, életügyesség megszerzésében, s a szülőket felkérjük, hogy kedves övéik neveit Igazgató T. Gyene Károly urnál bejelenteni szíveskedjenek.

© Társas öszvejtöveletek napjai ezek, s mi időszerűnek látjuk megemlíteni hogy a jövő hónap végére lejár a Kölesey szobor

és könyvtára kibocsátott ívek határ-ideje. Egész hazánk szeme várva és kérdőleg csüng megynken, városunkon, látni akarják honszerelmünk és kegyeletünk nagyságát, s nekünk meg kell mutatni, hogy régi nevünkhez s a várakozáshoz méltó leendő azon emlék, melyet kegyelet és nagy emlékezettől dobogó kebellet azon dícsőnek — ki e pontokon élte le örök áldásosan munkás életét — emelünk, hogy lábához zarándokoljon el az utód: meg tanulni mint kell a hazát, higgadtan, hévvel, tettekben és eszélyvel szeretni. Felkérjük minden honfi és honleány buzgalmát; hová tán iv nem jutott, ott egy ív más papír is elbirja azt, mit megynék e dícsőségének kivívásához szántunk; reméljük senki nem leendő ki ne sietni felkérve vagy felkérletlenül szíves adományát az ügy oltárára beküldeni; lelkes hölgyeinkre számítunk, kiknek gyengéd keze ernyedtetlenül munkál mindenütt, valahol csak hazánk haladása élete igényli.

© A szatmárhegyi ref. egyház azon 12 mázsás zengzetes szép harangja, melyet városunkban lakó harangöntő művész Pap Antal ur készített, felékesítve és feldíszítve ez év jan. 9-ikén Papolezy K. lelkész úrnak szép számú közönség előtt mondott alkalomszerű beszéde után fel emeltett azon harangárványra homnan a torony elkészültéig hívó és gyászoló hangja alá fog zengeni.

© Ugyan ezen egyházban a nevelékek számának szaporodtával szükségessé vált leány tanítói állomás felsőbb helyen is engedményeztetvén, 275 forint és szállással jutalmazandó tanító által mielőbb befogóltetni.

© Szatmár városa a „Kölesey szobor“ra 200 o. é. forintot ajánlott. Köszönet érte!

© A vidéki nő-egylet által városunkban adandó dalidó napján febr. 2-ika van kitéve.

Szerkesztői mondanivaló.

s illetőleg visszaüzenet

Börkey Imre urnak, a „szatmári értesítő“ sok érdemű szerkesztőjének. Önnek igen rövid válaszból ezt olvastuk: olvassa el a földrusban Esopus meséjét „a haldokló oroszlan.“

Sokáig gondoltunk: feleljünk-e e goromba üzenetre; feleljünk, hogy máskor más irányában így ne lépjen fel.

Kezdjük a végén: én sem „haldokló“ sem „oroszlan“ nem vagyok; de ha csakugyan oroszlan vagyok, akkor önnek kell lenni annak a másik állatnak, melylyel az állatkirálynak baja volt, s figyelmeztetem önt, hogy: felém hasztalan rugdos, s ajánlom, ne rontsa természetét a hasztalan kapálózással. Tovább azt tanácsolom: ne szóljon ahoz a mihez nem tud. Ön talán azt gondolja, hogy az „a földrus“ valami bolt, melyben Esopus meséi olvasás végett kitéve állanak. Megtanítjuk önt, hogy máskor tudja meg kiről beszél. („A“) földrus (írják Phaedrus) római híres író volt s megérdemli hogy az „a“ betűt kivessük neve elől, s becsületes nevét vagy nagy F-fel vagy Ph-íjjal; nevébe az „ö“ betűt se esempésszük oda, mert ö-vé csak az ő változik p. o. Phöbus, Phönicia, az a pedig é-nek szokott olvastatni p. o. ledor nem lödor hanem ledor. Ha hát ezután valami okos embernek ír ön oly diákos történeteket; ne így írja, mint írta: „olvassa el a földrusban“ hanem így: olvassa meg ön Phaedrusban Esopus meséjét. Tudja ön meg azt is, hogy Phaedrusnál nem csak Aesopus meséit lehet fordításban olvasni, hanem Phaedrus eredeti meséit is, melyek éppen annyi számban olvashatók mint fordításai Aesopusnál; és ha ön nekem mint nagy classicus befogja bizonyítani (sed Marte proprio), hogy az ön lábát csak ugyan Aesopus halhatatlanította: erit mihi magnus Apolló! Ne idézzen ön nekem „a földrusból;“ mert meg vagyok írva ugyancsak Phaedrusnál: „ne sutor ultra crepidam.“ Azt se írassa ön hirharangozójával, hogy Dr. Haizler (Quis hominum?) alig ha eljő Szatmára hanem inkább, hogy a nagy tudomány, haza szerzte ismert és becsült Dr. Heiszler sárospataki tanár ur saját kezével írta a szatmári egyház főgondnokának, miszerint a szatmári egyház buzgalmát megköszönni az által, hogy Szatmára jön, erkölcsi kötelességévé vállott.

Látja ön, mennyit tanult e barátságos visszaüzenetből. Mi curiosumainkat koronként folytatjuk; nem viselkedésgömből, hanem hogy az „értesítő“ szerkesztőségét a kor igényeinek megfelelő nyelvészetre szoktassuk.

HIRDETÉSEK.

4495. szám.

1862.

HIRDETMÉNY.

Hivatkozólag a folyó évi november 18-án 4056. szám alatt kibocsátott, s e város által kinyert, azonban közbejött akadályok miatt csak 1863 év február 1-sőjével életbe léptetett köveztvátot illető díjszabályzatnak a vámszedő helyek kijelölésére vonatkozó részére.

Minden balértelmezések elszüntetése indokából ezennel köztudomásra juttatik, hogy a Piros berek észak nyugati szegletére kijelölt egyik vám sörömpő megszüntetvén, helyette kettő állítatott.

1. Egyik, az udvari ut vonalán, Németi keleti végénél az új téglaszin város felőli szegletén.
2. Másik az országút mellett, fapiac utcára szolgáló lejárónál, a séta tér dél nyugati szegletén.

E két pont közötti vonalon a városrai be és kijárások elzároltattak.

E kövezeti vám 1863 év február 1-sőjétől octóber végéig s így 9 óra, hérletre kiadatván, ki ezen köveztvátot kibérteni szándékoznak, ezennel felhivatik, hogy 1863 év Január 14. délelőtti 10 óraker a városi tanács teremben tartandó nyilvános árverésen jelenjenek meg.

Az árverési feltételek e városi alpolgármesteri hivatalnál előlegesen is megtekinthetők.

Ki árverezni szándékozik 300 ft. bányom pénz letétele mellett az árverezésre elő bocsátatik, kijelentetvén egyébiránt hogy az árverezés fent kitétt idejéig zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Kelt Szatmárt, 1862. év December 23-án tartott tanács ülésből.

Békéssi Károly,
polgármester.

Jóó Gábor,
aljegyző.

2-5

Szatmár városbeli M. szabó és szűcs céh 18. számú emeletes házak alatti több szobák, boltok és egyéb helyiségek folyó 1863. év feb. 5-én reggeli 9 óraker, nemsikerülés esetében feb. 23-án nyilvános árverésen három egymás után következő évek-re haszonbérbe kifognak adatni.

A bérleti kívánok a feltételekről, Berei József és Matólesi Sámuel céhmestereknél addig is tudomást szerezhetnek.

Sárköz-ujlaki lakosok, néhai Szeőke Zsigmond és neje Rátónyi Petronella vagyon bñkottak esődtömegéhez tartozó Szatmár városban Templom-utcán lévő 636. sz. alatti házas telek, melynek becsára 2000 o. forint, várostanácsi kiküldött közben jöttével a helyszinén tartandó nyilvános árverési eladására f. évi feb. 4. és Már. 4-ike oly értesítéssel tüzetett ki, hogy ha az első árverésen a becsár meg nem ajánlatnék, a második árverési határnapon a becsár alál is elfog adatni; és pedig azon kedvező feltétel mellett, hogy a vásárló a esődper bevégezéseig a vétel ár felét magánál megtarthatja.

Madarassy János,
tömeg gondnok.

Máandel Móríc

szatmári lakos következő adósai:

Kepes Salamon Sz.-váralyai lakos 2500 ft.

Kádas József szatmári lakos termékbeli.

Madarassy Kálmán vetési lakos 100 köböl buza és öt mázsa gyapju.

Nagy Pál ur Lázári birtokos 582 ft.

Balla Károly szatmári lakos 100 ft.

Spietz Salamon nyirbátori lakos 168 ft. tartozásaitkat hittelezőnek ki ne fizessék, s mindenki e követelések megvételétől óvakodjék, mert azok bírólág levannak foglalva.

Mire az illetőket addig is még e tekintetben a t. kir. váltószék végzését vennék, figyelmeztetni kívántam.

Szatmár jan. 15. 1863.

Esze Feren m. k. felp. ügyvéd.

Szatmár városában Nagy-uj-utcán 221 sz. alatti jól rendezett ház 3 szoba, kamara, egy nagy góra, jó fél-eresz, dísznóól és kökuttal ellátva, kedvező feltételek mellett örök áron eladó. — Bővebben értekezhetni lehet Giróduccán 773-ik szám alatti háznál,

Bugyi Sándor ház tulajdonossal.

HIRDETMÉNY.
Alól írott tudatja a tisztelt közönséggel, hogy a Németi határon az ugynevezet Rekettyén 8 boglyás kaszálója eladó a venni szándékozók bővebb értesítést nyerne a tulajdonosnál, 4328-dik számú háznál.

Vékony Mihály, könyvtő.